

De Heraut

van de

Bereformeerde Kerken in Nederland.

Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Zondag 16 Maart 1913. N°. 1834.

blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE, Abonnementen en Advertentieën aan de ADMINISTRATIE Bureau: Warmoesstraat 96, te Amsterdam.
Insendingen, die later dan Donderdag 's namiddags te 12 uren worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementen: franco aan huis, per drie maanden f 1.20, voor België per jaar f 5.30 bij vooruitbetaling, voor het verdere Buitenland en Ned.-Indië per jaar f 6 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers f —.10. Abonnementen worden aangegoten door het Bureau te Amsterdam, Boekhandelaars, Postdirecteuren enz.
Advertentie: van 1 tot 6 regels f 1.20, voor elke regel meer f —.20.
Aanvragen en vermelding van liefdegaven f —.12 per regel.

Van de Veleinding.

LXXXV.

DERDE REEKS.

XXII.

Toen zeide Adam: De vrouw, die Gij mij gegeven hebt, die heeft mij van dien boom gegeven, en ik heb gegeten. En de HEERE God seide tot de vrouw: Wat is dit, dat Gij gedaan hebt? En de vrouw seide: Die slang heeft mij bedrogen, en ik heb gegeten.

Genesis 3: 12, 13.

Eer we van de Gemeene Gratie, die aan Noach in belofte en verbond betuigd werd, met de zegening zijner zonen, tot de particuliere genade overgaan, moet vooraf het karakter bespreken worden, dat de vrouw aan geheel 't eerste verloop van 's menschen lot gegeven heeft. Gedoeld wordt hierbij niet alleen op de vrouw zelve, maar tegelijk op het geheele seksuele leven, dat door haar toevoeging aan den mensch ontstaan is. In de eerste periode begint de rol, die de vrouw vervult, met het feit dat ze Adam tot zonde verleide en zoo den val veroorzaakt, en na den zondvloed is het de terugdrijving van de seksuele schaamte die het nieuwe tijdperk kenteekent. Men onderschat toch de betekenis van de schaamte, zoo men haar eenzijdig opvat als een natuurlijk gevolg van de ontdekkings van den mensch door den val. Van de schaamte begint het eerste hoofdstuk, en hier lette men op geheel buiten het seksuele leven om. De schaamte is het eerste waarvoor zich de nieuwe toestand, die door den val ontstond, kenmerkt.

In het paradijsverhaal is tot op Gen. 3: 7 met niet één woord van eenige geslachtsverhouding, welke dan ook, sprake, dan alleen voorzover de schepping van Eva uit een stuk van Adams lichaam samenhang met de behoefte om ook voor den mensch het instrument te scheppen, waardoor voortplanting van het menscheijk geslacht mogelijk zou worden. Dit is zeer zeker in Gen. 2: 20 aangeduid, nog wel niet klaarlijk uitgesproken, maar toch zoo aangewezen, dat 't door het verhaal heen schijnt. Maar na Gen. 2: 20 is er zelfs niet één enkel spoor van eenige verdere aanduiding. Wel is dit bewoerd, maar geheel ten onrechte. Het is namelijk niet zelden voorgesteld, alsof de zonde bij haar eerste uitkomen daarin zou bestaan hebben, dat Adam tot Eva zou zijn ingegaan, en dat oader de vrucht van den Boom der kennis de goeds en des kwaads niet anders zou begrepen zijn, dan het voldoen aan wat de geslachtsverhouding vanzelf aan moest geven. Vooral de in zinnelijkheid verzonnen tolken van het wereldsche leven hebben telkens weer op deze duiding van het paradijsverhaal de aandacht gevestigd. Toch sluit de tekst van het verhaal elke zoodanige opvatting uit, en is ze niet minder in strijd met de natuurlijke zedelijke gegevens. Het verhaal spreekt van den Boom der kennis des goeds en des kwaads. Het gewaagt van het eten van de vrucht van dien boom, waarvan het gevolg zou zijn, dat er voor den mensch een licht der kennis opging. En ook het spreekt eerst van de afzonderlijke zonde van de vrouw, en eerst daarna, door haar toedoen, van de zonde van den man. Een voorstelling, die zich niet met men er van maken wilde, in geen geval rijmen laat. Doch ook afgezien van het verhaal is wat die af te keuren opvatting bedoelt, ook zakeijk en zedelijk onaannemelijk. Zakeijk moet ze afgewezen, omdat zij er toe leidde, dat, ware geen zonde ingetreden, Adam en Eva alleen zouden gebleven zijn, en er nooit een breed menscheijk geslacht uit het eerste menschenpaar zou zijn voortgekomen. Dit nu kan niet. Het verloop der Schrift toont op de klaarste wijze, dat reeds van 't oogenblik der Schepping af, het straks opkomen van een rijk ontwikkel, massaal menscheijk geslacht in Gods raad besloten was. Dat Adam en Eva gingen saamleven, was alsoo een in Gods plan opgenomen noodzakelijkheid, en reeds hierom zou die saamleving op zich zelf nooit de val in zonde kunnen geweest zijn. En evenmin is dit in zedelijken zin te aanvaarden. Adam en Eva stonden niet buiten huwelijk, maar gehuwd krachtens hun schepping, meer nog, in belder saamvoeging was het prototype van alle later eerbaar huwelijk gegeven.

Just daarom echter is het in zoo hooge mate opmerkelijk, dat terstond na de eerste zonde, die zelve geheel buiten de geslachts-

telijke verhouding stond, Adams eerste ge-waarwording het gevoel van schaamte is, iets dat hij vóór zijn val niet kende. Wel is bewoerd, dat Adam dat gevoel van schaamte slechts voorwendde, om zich aan het recht-terlijk onderzoek van zijn God te onttrekken, maar dit heeft alles tegen zich. Het is volkomen waar, dat zijn wegluchten voor de verschijning Gods alleen uit schuldbesef over zijn val voortkwam. Ook al ware er van schaamtegevoel geen sprake geweest, zoo zou toch het bittere besef van gevallen te zijn, voor Adam en Eva een hinder zijn geweest om voor Gods aangezicht te verschijnen, en altoos tot een wegluchten in het geboorte kunnen verleiden hebben. Maar het is niet juist, dit dat alleen hun wegluchten voor het aangezicht des Heeren verklaarde. Adam zelf toch spreekt het uit, dat „zijn naaktheid“ hem bewoog. Zegt men nu, dat Adam hierbij aan oprechtheid te kort schoot, en dat hij terstond na zijn eten van den boom zijn schuld had moeten belijden, en zich niet achter zijn naaktheid had moeten verschuilen, zoo scheidt men, wat juist niet te scheiden was. Bij het nader consciëntie-onderzoek heeft noch Adam noch Eva de schuld pogen te verbergen. Zelfs is de idee zelve, alsoo oit voor God den Heere iets te verbergen ware, de onzinnigheid zelve. Neen, de gedachte hieraan kon noch in Adam noch in Eva opkomen. Het zich verbergen kon niet de bedoeling hebben om zich voor God den Heere onvindbaar te maken. Dat Gods alziend oog hen zien zou, waar ze ook waren, spreekt van zelf. En hierin nu juist spreekt zich 't eigenaardig karakter der schaamte uit. Ook al weet elk onzer, dat Gods oog ons ziet, ook als we ontkleed in het bad afhalen, ook als er toch in den mensch, na zijn val, een onwillekeurige opkomende neiging, om als hij ontkleed is, en hij hoort wien ook naderen, zich te dekken.

De Schrift zelve licht dit dan ook nader toe. Er staat toch in Gen. 3: 7 opzettelijk bij, dat na hun eerste zonde, „hun beider oogen geopend werden“, zoodat ze gewaar werden, „dat zij naakt waren“. Er trad hier alzo een daad Gods tusschen beide. Een helpende, een reddende daad. Het doen opkomen in den mensch van het schaamtegevoel is een zedelijke steun aan den gevallen mensch geboden. Er zijn hier drie gevallen denkbaar: 1°, in het Paradijs vóór den val ontstonden van heel het schaamtebesef, evenals er ook na de wederopstanding van geen schaamte sprake zal zijn; 2°, geheele verdierlijking van den mensch, een toestand waarin evenzeer geen schaamte meer spreekt, daar het dan een toestand van schaamteloosheid heet; en 3°, een ondervangen toestand van zonde, dat er wel het kwaad woelt, maar het door schaamte beheerscht wordt. Deze derde toestand nu is opzettelijk, den mensch ter behoudenis, door God na den val in 't leven geroepen, en het is dit feit dat uitgedrukt staat in de woorden: „Toen werden hun beider oogen geopend, dat ze naakt waren“. In dit schaamtebesef verlieende God hun genade. Het was de eerste zegen, die daadwerkelijk tegen den vloek in den mensch zelve gevestigd werd. Iets wat te meer daarin uitkomt, dat er nog geen andere kinderen der menschen waren, en het alzo een schaamtegevoel was, dat tusschen den man en zijn eigen vrouw werkte, en wel zoo sterk werkte, dat ze aanstands omzagen naar een middel om dat schaamtegevoel te bevredigen. Er staat toch bij, dat ze zich bladen van den vijgenboom afplukten, en deze zoo lazen wisten te schakelen, dat er een soort schort uit werd. En toen vlak daarop God de Heere hen oproep om het verhoor over hun zonde te ondergaan, was het geheel natuurlijk, dat het schaamtegevoel hen in het geboorte terugdreef. Voor elkaar mocht het vijgenblad helpen. Voor van zelf niet. En vandaar dat Adam antwoordt: „Ik hoorde uw stem in den Hof, en ik vreesde, want ik ben naakt, en daarom verborg ik mij.“

Hieruit blijkt, dat het eerste schuldbesef, in algemeen zinnig genomen, zich aanstands richtte op het geslachtsgevoel, en dat er aan ons geslacht een eerste genade geschiedde door het ons inprenten van dat wondergevoel, dat we onze schaamte noemen. Gelijk Gen. 2: 20 ons bericht, was het dieren-voorbeeld voor Adam ontleend geweest, doch juist het dier kent het schaamtegevoel niet. Zoo blijkt dan dat het schaamtegevoel een gewaarwording is, die den mensch boven het dier verheft; nu nog in zijn val aanduidt, dat hij van hooger orde is; en hem ook na zijn val tot hooger, heiliger existentie blijft roepen. De schaamte van den mensch, in vergelijking met de ontstentenis van alle schaamte bij het dier, is de

eerste maanstem geweest, die hem tot het streven naar heiliger leven beelde.

Dat zoo de eerste roepstem naar bekeering zijn moest, is nu eenzijdig aan de overwegende betekenis die de vrouw van meet af in het menscheijk leven innam. In al zijn diepte kunnen we hier niet op ingaan, maar zooveel blijkt dan toch aanstands, dat de vrouw, die den man tot een hulpe gegeven was, de oorzaak van zijn val en jammer is geworden. Ze zou zijn hulpe zijn, en het eerste wat zij doet, is den man met te slepen in het bederf, waarin ze zelve verzonk. Wie het paradijsverhaal lenst, kan zich haast niet onttrekken aan de idee, dat, had Adam alleen tegenover satan gestaan, Adam staande zou gebleven zijn, en dat het feit van zijn val eenzijdig aan zijn zwakheid tegenover zijn vrouw te wijten was. Reeds hieruit blijkt, van wat overwegenden invloed het gehele optreden van de vrouw in de historie van ons geslacht geweest is. In de demonische wereld werd deze verzwakende invloed van de vrouw en de lichte verleidbaarheid van haar zwakker zedelijk bestaan, dan ook aanstands doorziet. Satan valt niet den man aan, maar de vrouw. Hij ziet bijkebaar veel beter kans haar, dan om Adam over te halen. En ook, hij poogt dit te doen door middel van een actie uit de dierenwereld, iets wat evenzeer de aandacht verdient. Nu nog neemt men steeds waar, hoe sommige vrouwen en vooral jonge meisjes op dieren bijna verzoet zijn. Vooral de huisdieren, poes en hond, en straks ook het paard blijken meer dan eens op het maagdelijk gevoel een fascinerenden invloed uit te oefenen, gelijk dit bij geen man of jongen ooit gezien wordt. Niet alsof ook de jager niet aan zijn jachthond en de ruiter niet aan zijn paard zou hechten, maar bij den man is het dat niet. Wat men vooral bij jonge meisjes waarneemt, is iets ziekeijks, iets overdevenens, iets dat soms om het aardige speelsch kan aandoen, maar toch altoos ten slotte den indruk van iets kleins en zwaks achterlaat. Hiermee nu in verband is het te verstaan, dat satan het dier gebruikte om de vrouw, en de vrouw om den man te verleiden. En ook dit doet ons verstaan, hoe, na den val, het schaamtebesef aan man en vrouw als een stille gave der genade door God zelf in beider hart werd ingeprent, om de scheidslijnen tusschen het menscheijk en dierlijk te scherper te trekken. Het geslachtsleven kon niet vernietigd worden, want ons geslacht moest zich voortplanten. Alleen door de vrouw kon deze voortplanting plaats grijpen. In de organen hietoe den mensch verleende, sprak sterker dan in iets anders onze verwantschap aan de dierenwereld. Vandaar dat de eerste zonde de beste terstond hierop overslaat. En het gevaar van verdierlijking, dat hieruit volgde, wordt nu, zoodat niet afgewend, dan toch ondervangen en vermladerd door de eerste genade die God aan ons geslacht bewijst door ons het schaamtebesef in te prenten. Terstond na hun schepping heet 't: „Zij waren beiden naakt, Adam en zijn vrouw, en zij schaamden zich niet“, maar terstond na den val wordt 't: „Toen werden hun beider oogen geopend, en zij werden gewaar dat zij naakt waren.“

Zoo was de vrouw, die aan Adam tot een hulpe gegeven was, hem de oorzaak van al zijn ellende geworden, en is het God, die het hieruit opkomend kwaad door zijn genade bezwoert. Natuurlijk mag dit niet zoo verstaan, alsof Adam door de schuld van zijn vrouw ook maar enigszins verontschuldigd zou zijn geweest. Juist in het weerstand bieden aan de verzoeking openbaart zich de inwonende kracht van het zedelijk leven. Wel mogen we afbidden, dat de verzoeking ons niet te machtig overkome, maar de verzoeking zelve kan ons niet gespaard. Alleen toch in het weerstaan van wat ons van God wil afrekenen, kan onze liefde voor God haar onverwinkelijke kracht betoonen. In niets is Adam te verontschuldigen, dan slechts in zooverre als uit het verhaal blijkt, dat zijn eerste zonde geen opzettelijke opstand tegen zijn God was, en juist hieruit ontwikkelt zich de mogelijkheid van genade te ontvangen. Satan's val was volstrekt en liet daarom geen redding meer toe. Adams val daarentegen was betrekkelijk, vandaar dat de genade hier aanstands in kon werken. Eerst satan, na satan het dier, en na het dier de vrouw was de aanleiding tot zijn val, en juist dit maakt, dat de genade zulk een droeve, veelbetekenende plaats inneemt. De oorzaak hiervan ligt in het leven, en in de groote betekenis van de vrouw om het leven te onderhouden en voort te planten.

Tegenover den zegen stond de vloek, en de vloek brengt den dood, dat is de vernietiging en stuiting van het leven. Belder verband kan eerst in het verder verloop van deze opstellen toegelicht, maar reeds nu dient er op gewezen, hoe zegen en vloek tegenover elkander staan, en hoe de zegen hier op het leven, en de vloek op den dood uitloopt. En al is nu de zonde uit de vrouw opgekomen, hier staat toch tegenover, dat ook nu nog het leven zich alleen in de vrouw voortplant. Nu is wel in het verbond der genade het leven geestelijk bedoeld, maar de Schrift wijst er dan toch steeds op, dat ook de opstanding van het lichaam in dit hoogere leven begrepen is, en dat elke voorstelling, als bestond er tusschen ons gewoon creatuurlijk en ons geestelijk leven geen onlosmakelijk verband, opkomt uit valsche spiritualisme, en daarom niet toelaatbaar is. Het geestelijk leven vraagt allereerst om de existentie, het onderhoud en de voortplanting van het leven als zoodanig, en dit biedt niet de man, maar de vrouw. Niet de vrouw zonder den man. Van den man gaat zelfs de verwekking uit, maar ook zoo is het toch in den moederschoot dat het leven van het kind tot existentie komt, en niet de man maar de vrouw is het, die aan het pasgeboren kind de volle rijke moederborst, ter versterking van het pas gevormde leven, heeft aan te bieden.

Ging nu de zonde van meet af rechtstreeks uit op algeheele vernietiging van het leven, d. i. door den vloek op den dood, zoo kon het niet anders of de vrouw moest het van God aangewezen instrument zijn, om het leven van ons menscheijk geslacht voor ondergang te behoeden, zijn voortplanting en instandhouding mogelijk te maken, en de toekomst, die naar Gods raad komen moest, te verzekeren. Zoo hing metterdaad al wat te komen stond aan de vrouw; en zoo kon het niet anders, of geheel de straks komende ontwikkeling moest beheerscht worden door de verhouding van man en vrouw, niet óók, maar zelfs ten principale in het geslachtsleven. En dit nu is het mysterie van den jammer waarin ons geslacht verzonk, dat de vrouw Adam ten val bracht; dat de vrouw, zelve gevallen, op het leven een onheiligen stempel drukte; en dat toch ten slotte uit de vrouw de redding moest komen. Eerst wie hierop ingaat, verstaat dan ook het mysterie van Bethlehem. Hier valt in Jozef de man geheel weg. Het hangt hier geheel aan de moedermaagd. Gelijk eens de slang de vrouw verlokte en ons verdierlijkte, zoo komt tot Maria de Heilige Geest, om uit de vrouw het Heilige te doen geboren worden, en zoo eerst ontsluit zich voor het eeuwige leven het door God zelf geleide spoor. Door de vrouw, doch niet uit de vrouw blijft hier het wachtwoord. Gelijk satan de vrouw gebruikt heeft, om ons te doen zinken, zoo heeft God in zijn genade de vrouw gebruikt, om het eeuwige leven te doen dagen; maar de vrouw zelve blijft nu altoos zelve besmet en is nog steeds de smet voortplantende. Wat duurt het niet lang, eer ge in de Schrift zelve voor het eerst een waarlijk edele, hoogstaande vrouw ziet optreden. Wat staat Sarah niet achter bij Abraham, Rebekka bij Isaac, Rachel bij Jacob, Dina bij Juda! Toegeweend ten goede traden de vrouwen bijna nimmer op, en ook waar de Schrift ons nobele verschijningen toont, gaat toch niet dan zeer zelden een herbarende, hervormende invloed van haar uit, en waar zich die dan nog uit, blijft het bij zeer enkele voorbeelden. Genade heeft ook de vrouw gesteund. Waar de vrouw, in de slang, voor dierlijk invloed te zeer vatbaar bleek, heeft God vriendschap tusschen Eva en de slang gezet, en evenzo tusschen beider zaad. Waar de gevallen man en vrouw zich met vijgebladen bedekt hadden, heeft God, om hun schaamtegevoel te verdiepen, hun rokken van veilen, en wel de veilen van het dier, geschonken. Maar niets belte, dat de zondige invloed doorging. Reeds bij Lamech, d. i. in het vijfde geslacht na Kaïn, valt het hooge karakter van het huwelijk weg, en komt de nieuwe ellende van de Polygamie op. Lamech nam zich twee vrouwen, Ada en Zilla. Zoo neemt de verdierlijking toe, en daarmee de waakzaamheid: „Kaïn zal zevenvoudig gewroken worden, maar Lamech zeventig maal zeven maal!“

Van de vrouw ging 't cuvel eveneens uit, toen de tweede doorbreking van het kwaad kwam. Tijdelijk was er een gedeeltelijke afzondering geweest. De vroomsten, die aan den Heere hun God vasthielden, hielden zich apart, en Kaïn's nakomelingen stonden op zichzelf. Maar niet lang meer,

of ook deze bevellinging van het betere element valt weg, en ook dit geschiedt door de vrouw. Onder hen die zich van God afrokken en aan wereldzin overgaven, waren de „jonge dochteren“ er zeer op bedacht, om haar schoonheid te verfijnen, en zich door kleeding en sieraden aantrekkelijk te maken. Hierdoor wisten ze de zonen van het betere geslacht te verleiden. Deze jonge mannen vielen dan ook. Ze vermengen zich met de dochteren der menschen in huwelijk. En van nu af neemt de geestelijke ellende zoo hand over hand toe, „dat het God smartte aan Zijn hart“, en Hij besloot heel de levende menscheijk op vier geslennen na te verdeelen. Wel waarlijk is er alzo een tweede, zeer ernstige verscherping van den val geweest, en juist zooda de val van de vrouw Eva uitging, zijn 't ook hier weer „de dochteren der menschen“, die een verscherping van den val in zonde wisten te bewerken. Zoo blijft 't aldoor de verhouding tusschen man en vrouw, die geheel den toestand beheerscht, en wel zoo, dat gedurig het verloop der historie den vloek uitwerkt en op den dood aanstuurt, tot tenleste in den Zondvloed alle leven ondergaat, de dood op schrikkelijke wijze triumfeert, en alleen door Gods genade een klein overblijfsel gered wordt.

Eerst indien ge 't geheele verhaal aldus saamvat, verstaat ge het dan ook, waarom zoo telkens en telkens weer de zegenspreuk van het: „Weest vruchtbaar, vermenigvuldigt en vervult de aarde“, den mensch toekomt. Aan alle ding ging de existentie van het leven vooraf. Dat leven hing aan de vrouw, hing aan de geslachtsverhouding tusschen man en vrouw, en daarom is en blijft altoos het eerste waarop de genade en de zegen zich richt, dat toch de voortplanting van het leven moge doorgaan. Zelfs, en dit is in hooge mate opmerkelijk, gaat dit niet alleen bij de menschen door, maar ook bij de dierenwereld. Nauwelijks is de arke weer op vasten bodem neergezegen, of het heet met nadruk van 't vee en al het gedierte: „dat zij overvloediglijk voorttellen op de aarde, en vruchtbaar zijn, en zich vermenigvuldigen“ (Gen. 8: 17); maar na den zegen aan de dierenwereld volgt dan ook aanstands de zegen die aan Noach zelf wordt geschonken: „Zijft vruchtbaar en vermenigvuldigt en vervult de aarde.“ Van veel hogere ontwikkeling wordt nog zelfs niet geroep. Tot aan Noach's einde toe beweegt heel de historie zich nog steeds om het éne doel, dat het leven van ons geslacht in de gestage voortplanting toch verzekerd zij, en de dood, als gevolg van de zonde, de wonderde Schepping Gods op deze planeet niet teniet doe. Alles trekt zich hierom saam: Veel kroost in de geslennen tegenover de kinderloosheid; macht over de dieren, om niet door het wild gedierte verscheurd te worden; een Overheid om de moordcrucht en de Kaïn'szonde te stuiten; en de Regenbuog in de wolken als getuige Gods, dat geen elementaire ramp meer het leven van menschen en dieren op deze aarde zou vernietigen. Zeker, er wordt ons ook vermeld, dat men in Seth's dagen saam den naam des Heeren begon aan te roepen; we lezen dat Noach met God wandelde, nadat Henoch ten hemel was opgevaren; en dat Noach na den Zondvloed dankofferte. Nooit zegge men dus, dat het geestelijk leven geheel ontrakt, maar dit blijkt toch, dat het verloop der historie zijn motief en initiatief gedurig ontleent aan wat op de vrouw en op de geslachtsverhouding betrekking heeft. Altoos weer doelt het op het gevaar, dat voor het leven schuilt in vloek en dood. Vandaar dat de vrouw eerst gedurig op den voorgrond treedt. En zij 't al dat na den Zondvloed hierin zekere wijziging komt, ook na den vloed gaat toch weer van de geslachtsverhouding het motief uit. Noach bedrinkt zich en vlijt zich in schaamteloze naaktheid voor zijn tente neder, en tusschen Cham enerzijds en Sem en Japhet anderzijds, teekent zich opnieuw het ethisch grondverschil af in belder zoo vlak tegenovergestelde verhouding tegenover de seksuele schaamte. Cham zag zijns vaders naaktheid. De historie begint in het Paradijs met het vijgeboomblad, omdat hun oogen geopend werden, dat ze naakt waren, en na den Zondvloed is weer het eerste dat historie maakt, de naaktheid van Noach die Sem en Japhet met hun kleed bedekten.

Dr. A. K.